

2017

BAC

Octavian Mândruț

GEOGRAFIE

**Europa – România – Uniunea Europeană
Probleme fundamentale**

Conform modelelor stabilite de MEN

CORINT
EDUCAȚIONAL

Partea a II-a

DATE DE INFORMARE

Învățarea geografiei la clasa a XII-a se poate realiza după mai multe manuale, inclusiv după manualul Editurii Corint Educațional (*Europa – România – Uniunea Europeană. Probleme fundamentale*, autor Octavian Mândruț, ediție revizuită, 2014).

Aceste manuale au caracteristici diverse și cantități variabile de informație. Reperul cantitativ și calitativ care uniformizează exigențele informative îl reprezintă atlasele școlare (prin denumiri, diviziuni, localizări, altitudini, subdiviziuni, regiuni climatice etc.).

Pentru a oferi o bază minimală de raportare la programa de bacalaureat, a fost realizată această parte, cuprinzând date esențiale de informare referitoare la Europa și la România. Date minimale de informare sunt cuprinse și în manualul pentru clasa a XII-a (ediția 2014) și în atlase: *Atlas geografic școlar și România – atlas geografic școlar*, ultimele ediții.

A. EUROPA

Unități de relief – caracteristici de bază

Unitatea de relief	Vechime (orogeneză)	Tip de relief	Altitudinea maximă	Orientare	Alte aspecte
Munții Alpi	alpină	munți bloc, structură cutată, relief glaciatic	4 807 m	V-E (1 200 km)	formă curbată, culmi paralele
Munții Carpați	alpină	munți bloc, structură cutată, relief glaciatic	2 655 m	NV-SE	aspect curbat, traseu sinuos
Munții Pirinei	alpină	munți bloc, relief glaciatic, aspect masiv	3 404 m	V-E	barieră orografică
Munții (Alpii) Scandinaviei	caledoniană	relief glaciatic	2 400 m	NE-SV	fiorduri
Munții Apenini	alpină	relief carstic, culoare, defilee	2 900 m	N-S	vulcani stinși
Alpii Dinarici	alpină	relief carstic dezvoltat	2 500 m	NV-SE	culmi paralele
Munții Balcani (Stara Planina)	alpină	relief structural, prelungire a Carpaților	2 376 m	V-E	culmi paralele
Munții Pindului	alpină	relief structural și vulcanic	2 900 m	N-S	vulcani stinși
Munții Ural	hercinică	relief structural	1 900 m	N-S	foarte erodați

Unitatea de relief	Vechime (orogeneză)	Tip de relief	Altitudinea maximă	Orientare	Alte aspecte
Munții Penini	caledoniană	relief structural și carstic	800 m	N-S	foarte erodați
Munții Grampiani	caledoniană	relief glaciatic și relief tectonic	1 300 m	NE-SV	fiorduri, falii
Munții Caucaz	alpină	relief glaciatic, relief vulcanic	5 642 m	NV-SE	foarte abrupti și masivi
Munții Jura	alpină	relief carstic, culmi paralele, structură cutată	1 700 m	NE-SV	relief jurasian
Masivul Central Francez	hercinică	relief vulcanic, relief carstic	1 886 m	radiară	vulcani stinși, aspect de podiș
Masivul Șistos Renan	hercinică	aspect masiv, relief erodat, horst	800 m	V-E	grabene între diviziuni
Podișul Iberic (Meseta)	hercinică	relief structural, culmi montane (sierre)	800-1 500 m	–	peisaj de mesetă
Munții Vosgi-Pădurea Neagră	hercinică	relief de tip graben (pe Rin) și horst	1 400 m	N-S	grabenul Rinului
Podișul Boemiei	hercinică	podis înconjurat de munți vechi	1 000 m	V-E	podis erodat
Podișul Finlandei	structuri proterozoice	altitudini de câmpie, pe substrat de roci vechi	100-200 m	N-S	podis de eroziune glaciatică
Câmpia Est-Europeană	structuri proterozoice	altitudini de câmpie, pe substrat de roci vechi	300 m	N-S	podis cu aspect de câmpie
Câmpia Nord-Europeană	acumulări cuaternare	câmpie fluvio-glaciatică, acumulare glaciatică	200 m	V-E	coline morenaice
Câmpia Padului	acumulări cuaternare	câmpie fluvio-lacustră	300 m	V-E	fost golf marin, Delta Padului
Câmpia Panonică	acumulări cuaternare	câmpie fluvio-lacustră	200 m	–	depresiune intramontană
Câmpia Română	acumulări cuaternare	câmpie fluvio-lacustră	300 m	V-E	loess, subsidență

Tipuri de climă și caracteristicile acestora

Tipuri de climă	T _m (°C)	T _v (°C)	T _i (°C)	P _p (mm)	Regiuni
Climat temperat-oceanic	10-15	15-20	5	1 000-2 000	Europa vestică
Climat de tranziție	10-15	15-20	5-0	500-1 000	Europa Centrală
Climat temperat-continental	5-10	15-20	-5-0	500-800	Europa estică și Centrală
Climat continental arid	10-15	20-25	-5...-10	sub 500	Europa ponto-caspică
Climat continental rece	5	5-10	-5...-10	500-1 000	Europa nordică (Scandinavia)
Climat mediteraneean	peste 15	25-30	10-15	500-1 000	Europa sudică
Climat subtropical (arid)	peste 15	25-30	15-20	500	Peninsula Iberică
Climat montan	5... -5	10-15	-5...-10	peste 1 000	munții înalți
Climat subpolar (prepolar)	0... -5	5-10	-5...-10	200-400	extremitatea nordică a Europei

Simboluri utilizate:

T_m – temperatura medie anuală;

T_i – temperatura medie a lunii celei mai reci;

T_v – temperatura medie a lunii celei mai calde;

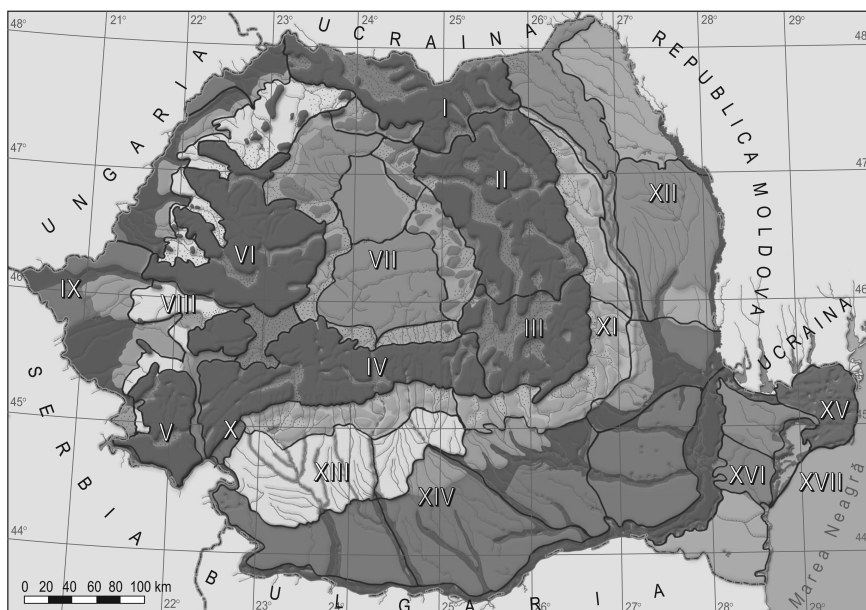
P_p – precipitații medii anuale.

Caracteristici geografice ale țărilor (exemple)

Ungaria

Poziție, vecini	în centrul Europei, fără ieșire la mare; România, Serbia, Croația, Austria, Slovacia, Slovenia, Ucraina
Capitala	Budapesta
Relief: a) caracteristici	predomină relieful de câmpie, înconjurată de munți joși
b) unități de relief	Câmpia Panonică (Câmpia Tisei), Micul Alföld, Munții Mecsek, Munții Bakony, Munții Matra
Climă: a) caracteristici	T _m =8-10°C, P _p =700-900 mm
b) tipuri de climat	climat temperat, central-european, cu influențe oceanice
Hidrografie	Dunărea, Tisa, Mureș, Someș, Criș, Drava; Balaton (lac tectonic)
Vegetație	silvostepă, stejar, fag
Resurse ale subsolului	bauxită, lignit, ulei, petrol, gaze asociate
Orașe mari	Szeged, Debrecen, Győr, Pécs, Miskolc
Ramuri industriale	energie electrică, aluminiu, electronică, mașini
Culturi agricole	porumb, vin, grâu, sfeclă-de-zahăr
Porturi	Budapesta (pe Dunăre)
Turism (zone, orașe, tip)	turism cultural (Budapesta), balneoclimateric (Balaton)

B. România – regiuni geografice

Legendă:

Cifrele de pe hartă reprezintă:

I. Carpații Maramureșului și Bucovinei

II. Carpații Moldo-Transilvani

III. Carpații Curburii

IV. Carpații Meridionali

V. Carpații (Munții) Banatului

VI. Carpații (Munții) Apuseni

VII. Depresiunea colinară a Transilvaniei

VIII. Dealurile de Vest

IX. Câmpia de Vest

X. Podișul Mehedinți

XI. Subcarpații

XII. Podișul Moldovei

XIII. Piemontul Getic (Podișul Getic)

XIV. Câmpia Română

XV. Delta Dunării

XVI. Podișul Dobrogei

XVII. Platforma continentală a Mării Negre

Prezentarea fiecărei regiuni (1, 2 ... 17) realizată în continuare urmărește numerotarea corespunzătoare (I, II, ... XVII) marcată pe hartă și are un caracter esențializat și selectiv.

1. Carpații Maramureșului și Bucovinei

Relieful: cea mai înaltă grupă din Carpații Orientali (peste 2300 m în Munții Rodnei); are trei fâșii paralele: a) în vest, munți vulcanici (Oaș, Igniș); b) în centru munți dezvoltăți pe șisturi cristaline (Munții Rodnei, Maramureșului), c) în est munți pe o structură de tip fliș (Obcinele Bucovinei); depresiuni întinse (Maramureș, Dornelor, Câmpulung).

Clima: climat montan, cu influențe oceanice și scandinavo-baltice.

Hidrografia: râuri: Tisa (cu Vișeu și Iza), Someșul Mare, Suceava, Moldova, Bistrița; lacuri glaciare în Munții Rodnei.

Vegetația și solurile: etajul fagului, etajul coniferelor; zonă alpină; spodosoluri.

Orașe principale: Baia Mare, Sighetul Marmației, Vatra Dornei, Câmpulung Moldovenesc, Borșa.

Activități economice: exploatarea resurselor forestiere, industria lemnului (Sighetul Marmației, Câmpulung Moldovenesc), exploatarea minereurilor neferoase și prelucrarea primară a acestora; exploatarea materialelor de construcție.

2. Carpații Moldo-Transilvani

Relieful: altitudini mijlocii față de celelalte sectoare ale Carpaților Orientali; altitudinea maximă 2100 m – Munții Călimani; în vest – munți vulcanici (Călimani, Gurghiu, Harghita); în centru – zona cristalină; în est – munții flișului; relief variat (relief vulcanic, relief pe conglomerate); depresiuni importante (Giurgeu, Ciuc, Comănești); alte forme specifice (Munții Ceahlău, Hășmașu Mare, Munții Călimani).

Clima: climat montan cu influențe oceanice (în vest) și inversiuni termice (în depresiuni).

Hidrografia: râuri: Olt, Mureș, Bistrița, Trotuș; lacuri: Izvorul Muntelui, Sfânta Ana, Lacul Roșu.

Vegetația și solurile: etajul coniferelor, amestec conifere–fag; spodosoluri.

Orașe: Piatra-Neamț, Miercurea-Ciuc, Gheorghieni, Toplița, Comănești, Bicaz.

Activități economice: minereuri neferoase, roci de construcție, pășuni, suprafețe forestiere, hidroenergie; industria de prelucrare a lemnului, extracția și prelucrarea materialelor de construcție (ciment la Bicaz).

3. Carpații Curburii

Relieful: altitudini mai mici față de celelalte grupe ale Carpaților Orientali; altitudinea maximă depășește 1 900 m (1 954 m – Munții Ciucaș); sunt alcătuiți în întregime din fliș (celelalte două fâșii, caracteristice Carpaților Orientali, lipsesc); au un aspect curbat; direcția culmilor montane se modifică de la nord-est spre sud-vest; în interior există o mare depresiune, Depresiunea Brașovului;

Clima: climat montan cu influențe oceanice; inversiuni termice în Depresiunea Brașovului.

Hidrografia: râuri: Olt (cu Râul Negru și Bârsa), Prahova, Teleajen, Buzău.

Vegetația și solurile: păduri de amestec fag – rășinoase, păduri de fag; spodosoluri.

Orașe principale: Brașov, Sfântul Gheorghe, Codlea, Săcele, Zărnești, Târgu Secuiesc, Predeal.

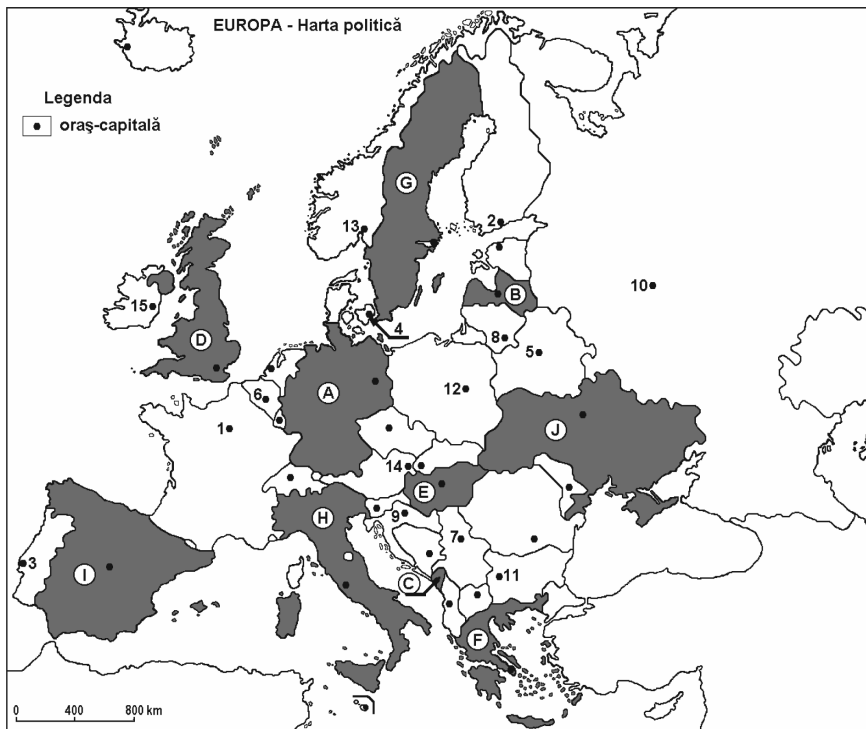
Activități economice: resurse naturale: păduri, pășuni, roci de construcție, lignit; activități și ramuri industriale în principalele orașe; orașul Brașov este un mare nod rutier și feroviar.

TESTUL 1

Subiectul I

Harta de mai jos se referă la cerințele A–E.

Pe aceasta sunt marcate prin litere (A, B, C ...) state și prin cifre (1, 2, 3...) capitale.

Analizați harta și, pe baza acesteia, realizați următoarele cerințe:

A. Precizați:

1. Numele statului notat cu litera **I**.
2. Numele orașului-capitală marcat pe hartă cu numărul 12.

4 p.

B. Scrieți pe foaia de test răspunsurile corecte care completează afirmațiile de mai jos:

1. Capitala statului notat cu litera **H** se numește
2. Statul marcat pe hartă cu litera **E** se numește
3. Insula Sicilia aparține statului marcat pe hartă cu litera

6 p.

C. Scrieți pe foaia de test litera corespunzătoare răspunsului corect, pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos:

1. Capitala statului notat cu litera **B** este:
a. Tallinn; c. Vilnius;
b. Riga; d. Minsk.
2. Munții Pirinei sunt situați în partea de nord a statului marcat pe hartă și notat cu litera:
a. H; b. I; c. F; d. A.
3. Marea Baltică mărginește statul notat cu litera:
a. D; b. I; c. J; d. B.
4. În partea de nord a statului notat cu litera **G** se află statul denumit:
a. Finlanda; b. Polonia; c. Norvegia; d. Danemarca.

4 x 2 p. = 8 p.

D. Prezentați trei deosebiri între relieful statului marcat și notat cu litera **D** și relieful statului notat cu litera **F**.

Deosebirile se pot referi la următoarele elemente: aspectul țărmului, altitudinea reliefului, structura substratului, treptele de relief etc.

3 x 2 p. = 6 p.

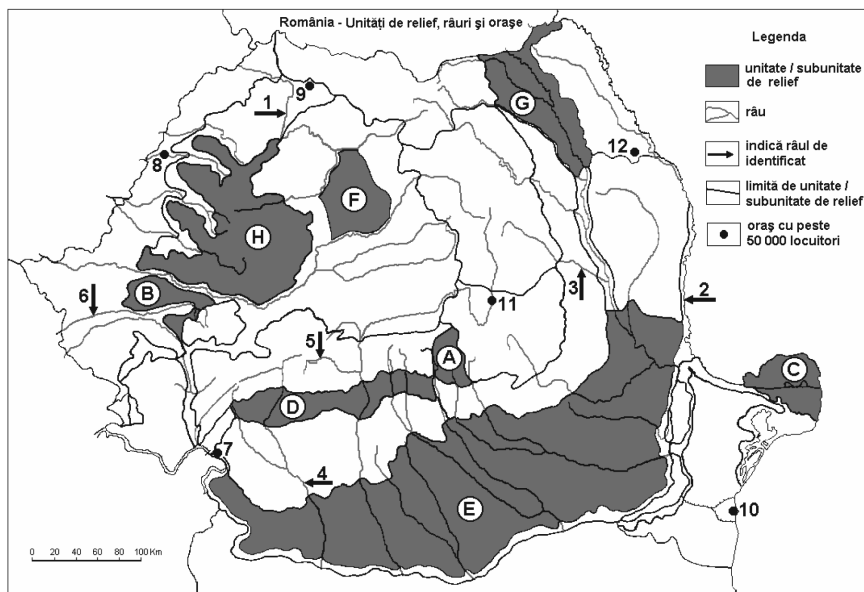
E. Explicați:

1. Importanța celui mai mare fluviu care străbate statul notat cu litera **A** și se varsă în Marea Nordului.
2. O cauză a densității reduse a populației în partea de nord a statului notat cu litera **G**.
3. Absența stepei în statul notat cu **B**.

3 x 2 p. = 6 p.
Subiectul I = 30 p.

Subiectul II

Harta de mai jos se referă la cerințele A–D. Pe aceasta sunt marcate prin litere (A, B, C ...) unități majore de relief, iar prin cifre (1, 2, 3 ...) râuri și orașe.

Analizați harta și, pe baza acesteia, realizați următoarele cerințe:

A. Precizați:

1. numele orașelor marcate pe hartă cu **9** și **10**;
2. numele râurilor notate cu cifrele **5** și **3**;
3. numele unităților de relief notate cu literele **C** și **F**.

3 x 4 p. = 12 p.

B. Scrieți pe foaia de test litera corespunzătoare răspunsului corect, pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos:

1. În unitatea de relief notată cu **H** există resurse de:
a. cărbuni; b. gaze naturale; c. minereuri neferoase; d. petrol.
2. O amenajare hidroenergetică importantă se află pe râul notat cu cifra:
a. 3; b. 4; c. 5; d. 6.
3. Cel mai înalt relief se află în regiunea notată cu:
a. A; b. D; c. E; d. F.
4. Orașul marcat pe hartă cu numărul 11 este străbătut de râul:
a. Mureș; b. Olt; c. Prahova; d. Siret.

4 x 2 p. = 8 p.

C. Prezentați trei deosebiri între regiunile notate pe hartă cu literele **F** și **C**, referitoare fiecare la:

- poziția geografică (în cadrul țării);
- treapta de relief căreia îi aparține fiecare;
- tipul (nuanța de climă);

3 x 2 p. = 6 p.

D. Prezentați:

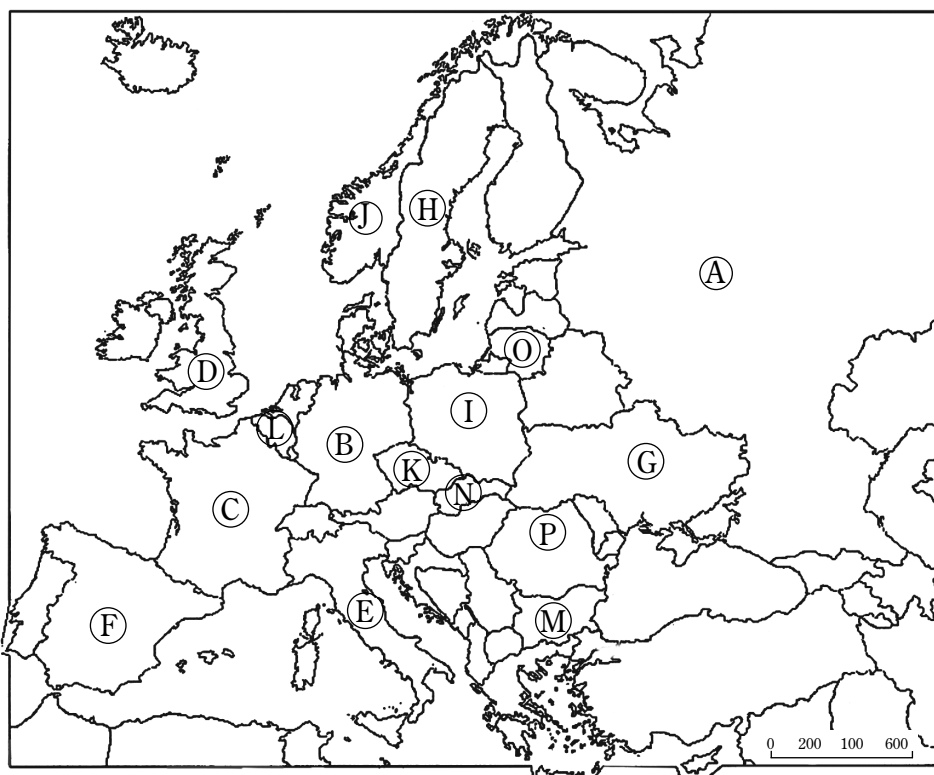
- un element care să demonstreze importanța turistică a regiunii marcate pe hartă cu litera **C**;
- un element care favorizează dezvoltarea agriculturii în unitatea de relief notată cu litera **E**.

2 x 2 p. = 4 p.

Subiectul II = 30 p.

Subiectul III

Analizați harta de mai jos și tabelul de la pagina următoare.

Țara (litera marcată pe hartă)	Producția de energie electrică (mld. kwh/an)	Producția de energie electrică (kwh/loc.)	Ponderea din totalul mondial (%)
A	913	6 500	5,6
B	597	6 500	3,5
C	566	9 100	3,4
D	395	7 100	2,4
E	292	5 200	1,8
F	262	5 900	1,5
G	172	3 900	1,1
H	158	16 400	1,0
I	142	3 900	0,9
J	121	24 000	0,8

A. Analizați tabelul de mai sus și, pe baza acestuia și a hărții, precizați:

1. Numele statului reprezentat pe hartă și menționat în tabel cu cea mai mare producție de energie electrică pe cap de locuitor și ponderea acestei țări în totalul mondial.

2. Precizați, pe baza datelor din tabel, cu aproximație, producția mondială actuală de energie electrică.

3. Calculați producția totală de energie electrică a Peninsulei Scandinave.

4. Numele statelor cu producții egale de energie electrică pe cap de locuitor și producții totale foarte mari.

4 x 2 p. = 8 p.

B. Pe baza tabelului și a hărții, identificați:

1. Numele statului cu cea mai mare producție totală de energie electrică și o cauză a acestei producții.

2. Denumirea țării situate integral în Europa, având cea mai mare producție totală de energie electrică și numele unui bazin carbonifer din această țară.

3. O resursă naturală regenerabilă care este utilizată într-o proporție mare în obținerea energiei electrice în statele marcate cu literele J și H.

4. Numele a două țări care au împreună o producție de energie electrică aproximativ egală cu cea a Spaniei.

4 x 2 p. = 8 p.

C. Pentru statul notat pe hartă cu litera **F**, precizați:

1. numele;

2. două state vecine, membre ale Uniunii Europene;

3. producția de energie electrică;

4. două orașe (în afara capitalei);

5. producția de energie electrică pe cap de locuitor și ponderea din totalul mondial.

5 x 2 p. = 10 p.

D. Prezențați:

1. o cauză a ponderii mari a energiei electrice obținute din hidroenergie în țările din Peninsula Scandinavă;

2. cauza densității ridicate a populației în statul notat cu litera L (aproape 365 loc./km²).

2 x 2 p. = 4 p.

Subiectul III = 30 p.

Total punctaj (I, II, III) = 90 p.

Din oficiu = 10 p.

Total test = 100 p.

Partea a IV-a

BAREME

TESTUL 1

Subiectul I

- A. Se acordă în total 4 p., câte 2 p. pentru fiecare răspuns corect, astfel: 1. Spania;
2. Varșovia.
- B. Se acordă în total 6 p., câte 2 p. pentru trei răspunsuri corecte, astfel: 1. Roma;
2. Ungaria; 3. H.
- C. Se acordă în total 8 p., câte 2 p. pentru fiecare răspuns corect, astfel: 1. b; 2. b;
3. d; 4. c.
- D. Se acordă în total 6 p., câte 2 p. pentru fiecare deosebire (în total trei) dintre: relief
mai înalt în F decât în D, relief vechi în D (caledonian și hercinic) în raport cu F, mo-
delare glaciară în D și relief vulcanic în F; predomină munții în F etc.
- E. Se acordă în total 6 p., câte 2 p. pentru fiecare explicație, astfel: 1. Rinul este prin-
cipala axă fluvială a Germaniei și a Europei; 2. Condițiile climatice aspre; 3. Pre-
cipitații mari și temperaturi reduse.

Subiectul II

- A. Se acordă în total 12 p., câte 4 p. pentru fiecare răspuns corect, astfel: 1. Baia Mare
și Constanța; 2. Lotru, Trotuș; 3. Delta Dunării, Câmpia Transilvaniei.
- B. Se acordă în total 8 p., câte 2 p. pentru fiecare răspuns corect, astfel: 1. c; 2. c; 3. a;
4. b.
- C. Se acordă în total 6 p., câte 2 p. pentru fiecare element, astfel: a. F în partea cen-
trală a țării, C în est; b. treaptă de podiș în F și câmpie în C; c. climat cu influențe
oceanice în F și continental în C.

- D. Se acordă în total 4 p., câte 2 p. pentru două caracteristici dintre următoarele, astfel:
1. peisaje, regiuni unicate, lacuri, pescuit, vânătoare, climat;
 2. suprafață extinsă, soluri fertile, teren neted, climă favorabilă.

Subiectul III

- A. Se acordă în total 8 p., câte 2 p. pentru fiecare răspuns corect, astfel: 1. Norvegia, 0,8; 2. 15 800 mld.kwh/an (158 mld. x 100); 3. 280 mld.kwh/an; 4. Federația Rusă și Germania.
- B. Se acordă în total 8 p., câte 2 p. pentru fiecare răspuns corect, astfel: 1. Federația Rusă, resurse foarte mari; 2. Germania, bazinul Ruhr; 3. hidroenergia; 4. Polonia și Norvegia (263 mld.).
- C. Se acordă în total 10 p., câte 2 p. pentru fiecare răspuns corect, astfel: 1. Spania; 2. Franța, Portugalia; 3. 262 mld.kwh/an; 4. Barcelona, Sevilla, Valencia etc. 5. 5 900 kwh/loc., 1,5.
- D. Se acordă în total 4 p., câte 2 p. pentru două explicații, dintre: 1. lipsa altor materii prime; 2. întinderea mică, dezvoltare continuă, nivel de trai ridicat etc.

TESTUL 2

Subiectul I

- A. Se acordă în total 6 p., câte 2 p. fiecare răspuns corect, astfel: 1. Bulgaria, Muntenegru; 2. Reykjavik, Amsterdam; 3. două dintre: Ungaria, Cehia, Austria, Polonia, Ucraina.
- B. Se acordă în total 6 p., câte 2 p. pentru trei răspunsuri corecte, astfel: 1. Austria; 2. Ucraina; 3. Sofia.
- C. Se acordă în total 8 p., câte 2 p. pentru fiecare răspuns corect, astfel: 1. b, 2. c, 3. c, 4. c.
- D. Se acordă 4 p., câte 2 p. pentru două deosebiri dintre: statul 1 are relief montan, statul 7 relief de câmpie; în 1 există vulcani și ghețari, în 2 nu există; în 1 sunt altitudini mai mari decât în 2 etc.
- E. Se acordă în total 6 p., astfel: 1. 4 p. pentru Regatul Unit, Norvegia etc.; 2. 2 p. pentru climat subpolar, relief accidentat, ghețari, vegetație de tundră, resurse puține.

CUPRINS

Introducere	3
Partea I. ELEMENTE DE REPER	5
Partea a II-a. Date de informare	10
Partea a III-a. Teste	29
TESTUL 1	31
TESTUL 2	37
TESTUL 3	42
TESTUL 4	47
TESTUL 5	52
TESTUL 6	57
TESTUL 7	62
TESTUL 8	67
TESTUL 9	72
TESTUL 10	77
TESTUL 11	82
TESTUL 12	87
TESTUL 13	92
TESTUL 14	97
TESTUL 15	102
TESTUL 16	107
TESTUL 17	112
TESTUL 18	117
TESTUL 19	123
TESTUL 20	128
TESTUL 21	133
TESTUL 22	139
TESTUL 23	145
Partea a IV-a. BAREME	151